

I.

Рік 1647 був се дивний рік, в яким різні знаки на небі і на землі віщували якісь нещастя і надзвичайні події.

Сучасні літописці оповідають, що весною на Диких Полях заройла ся саранча і знищила засіви і трави, а се ворожило татарські напади. В літі було велике затьмінє сонця а незадовго потім появила ся на небі комета.

В Варшаві виділи над містом гріб і огнений хрест на облаках. Отже люди постили і давали милостині бо говорили, що зараза спаде на край і вигубить людський рід. Аж прийшла зима і то така легка, що найстарші люди такої не запам'ятали. Сніг топив ся що раня і ріки розливались широко затоплюючи береги. Дощі ішли за дощами. Степ розмок і замінив ся в одну велику баяру, а в полудне сонце пригрівало так сильно, що — диво над дивами — вже в половині грудня в возвідстві Брацлавськім і на Диких Полях степи і луги покрили ся зеленню. Пчоли по пасіках бурили ся і гуділи а по обійстях ревіла худоба. Отже зівсім зрозуміло, що коли порядок в природі так перевернув ся, то всі на Україні ожидали надзвичайних подій і неспокійно звертались думками на Дикі Поля, звідки найскорше можна було сподівати ся небезпеки.

А тимчасом на сих полях не діяло ся нічого надзвичайного і не було там жадних иньших битв ані боїв крім тих, що там ніколи не переводили ся, а о котрих знали і відали тільки орля, яструби круки і дика зьвір.

Бо такі то вже були ті поля. Всякі сліди людських осель кінчили ся ідучи на полудень, вже не далеко за Чигирином, а від Дністра недалеко за Уманем. А там далі, ген аж до лиманів і моря тільки степ і степ безконечний обнятий двома ріками як великою рамою. Правда, на Дніпровім лузі, на